

Vieremä – kunnan kunta

Vieremän kuntastrategia 2022-2025

Vieremän kunnan

kunnanvaltuusto 13.12.2021

Johdanto

Kuntastrategiassa esitetään Vieremän kunnan tavoitteet strategiakaudelle 2022-2025. Kunnan toimintaa ohjaavat yhteiset arvot; yhteistyökykyisyys ja avoimuus, yritysystävällisyys, asukaslähtöisyys, itsenäisyys, tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus. Kuntastrategian tavoitteet tarkennetaan vuosittain arvioitaviksi toimenpiteiksi kunnan talousarviossa.

Vieremän kunnan vahvuuksia ovat metalli- ja teknologiateollisuus, vahva maatalous, kattavat peruspalvelut ja työpaikkaomavaraisuus. Haasteena on työvoiman riittävyys kehittyvän elinkeinoelämän tarpeisiin.

Vieremä haluaa profiloitua metalli- ja teknologiateollisuuden ja maatalouden vireänä keskittymänä. Uusia työpaikkoja voidaan luoda vain tukemalla ja kehittämällä elinkeinoelämää, mikä mahdollistaa palveluiden ylläpidon ja kehittämisen. Kunnan houkuttelevuuden kannalta keskeistä on hyvät lähipalvelut, markkinointiyhteistyö yritysten kanssa, hyvät harrastusmahdollisuudet sekä riittävä asunto- ja tonttitarjonta.

Hyvinvointialueiden toimeenpanon myötä kunnan tehtävä painottuu entistä enemmän kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Tämä edellyttää erityisesti sitä, että kuntalaiset kokevat olonsa Vieremällä turvallisiksi ja viihtyisäksi. Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun siirtyessä maakunnalliselle toimijalle, on kunnan panostettava erityisesti ennaltaehkäisevään työhön. Tämä edellyttää muun muassa ihmisen elinkaaren kattavien liikunta- ja kulttuuripalveluiden turvaamista. Varhaiskasvatuksen sekä perus- ja lukio-opetuksen on oltava edelleen laadukasta ja ajanmukaista.

Arvot

Yhteistyökykyisyys ja avoimuus

Vieremä on luotettava kumppani ja haluttu yhteistyötaho. Ylä-Savon seutukunta on Vieremälle merkittävä yhteistyöalue.

Päätöksenteko on perusteltua ja johdonmukaista ja siitä viestitään avoimesti. Kunnan toiminnassa noudatetaan hyvää hallintotapaa sekä edistetään tasapuolisuuden, oikeudenmukaisuuden sekä tasa-arvon toteutumista.

Pohjois-Savon hyvinvointialue on keskeinen yhteistyökumppani kuntalaisten sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden turvaamisessa.

Asukaslähtöisyys

Kuntalaisia kuullaan ja heidän näkökantansa huomioidaan päätöksenteossa. Kuntalaisia kannustetaan osallistumaan oman elinympäristönsä kehittämiseen ja yhteisöllisyyden lisäämiseen. Osallistuvaa budjetointia hyödynnetään kuntalaisten osallistamisen työkaluna.

Yritysystävällisyys

Kunta luo edellytyksiä yritystoiminnan menestymiseen ja kehittymiseen Vieremällä. Vieremä haluaa profiloitua erityisesti metalli- ja teknologiateollisuuden ja maatalouden keskittymänä. Vieremällä on tilaa ja mahdollisuuksia niin pienille kuin suurillekin yritysille. Palveluyritysten kanssa tehtävää yritys yhteistyötä ylläpidetään ja parannetaan yhteisen palvelu- ja markkinointiryhmän kautta. Kunnan biokaasuhankkeen avulla luodaan edellytyksiä maatalouden ympäristöystävällisyyden ja tuottavuuden lisäämiselle.

Päätöksenteossa arvioidaan yritysvaikutukset ja huomioidaan yrittäjien tarpeet. Kunnan konserniyhtiöiden toiminnalla ei aiheuteta tarpeetonta kilpailua paikalliselle yritystoiminnalle.

Itsenäisyys

Vieremän kunta tunnistaa vahvuutensa ja hyödyntää niitä kuntakuvan sekä elinkeinoelämän kehittämiseen. Omaa identiteettiä ja perinteitä arvostetaan ja niitä vaalitaan positiivisella tavalla.

Tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus

Vieremän kunta on toiminnassaan tasapuolinen ja oikeudenmukainen.

Visio

Vieremä on Pohjois-Savon maakunnan metalli- ja teknologiateollisuuden keskus, jossa on erinomaiset mahdollisuudet hyvinvointiin, asumiseen ja yrittämiseen.

Vieremä on maatalouden ja siihen liittyvän biotalouden innovatiivinen edelläkävijä.

Vieremä on aktiivinen toimija ja vaikuttaja Ylä-Savon seutukunnassa ja Pohjois-Savon maakunnassa.

Tavoitteet

Vieremän kunnan tavoitteet ovat:

Vahva elinkeinoelämä

1. Metalli- ja teknologiateollisuuden yritysten toiminnan laajentuminen on kunnan keskeinen elinkeinoelämän tavoite. Olemassa olevien sekä syntyvien yritysten toimintamahdollisuuksia tuetaan siten, että yrittämisen edellytykset ovat hyvät Vieremällä.
2. Maatalouselinkeinon tunnettavuuteen, ympäristöystävällisyyteen, tuottavuuden parantamiseen, toimintaedellytysten tukemiseen ja alan koulutuksen turvaamiseen Ylä-Savossa panostetaan.
3. Palveluyritykset ovat tärkeä osa kunnan elinkeinorakennetta. Niin julkisten kuin yksityistenkin lähipalveluiden toimivuus ja saatavuus varmistetaan. Palveluyritysten kanssa tehtävää yritys yhteistyötä ja markkinointia kehitetään.
4. Juna- ja maantieyhteyksien seudullinen kehittäminen ja oman tieverkon kunnan ja kattavuuden turvaaminen on välttämätöntä kilpailukykyisen toimintaympäristön turvaamiseksi.
5. Työvoiman saatavuuteen ja osaamisen kehittämiseen panostetaan yhdessä yritysten, oppilaitosten ja Ylä-Savon kuntien kanssa.

Elinvoimainen kunta

1. Vieremän taajaman ja kylien yleisilme on siisti ja viihtyisä.
2. Kunnasta löytyy tontteja ja hyväkuntoisia asuntoja eri elämänvaiheissa oleville ihmisille.
3. Yritysten kanssa tehdään rekrytointiyhteistyötä, johon yhdistyy myös kunnan markkinointi.

4. Varhaiskasvatus sekä esi-, perus- ja lukio-opetus pidetään korkeatasoisena ja nykyaikaisena.
5. Vieremä tukee paikallisia tapahtumia ja hyödyntää niitä markkinoinnissaan.
6. Vieremä edistää sähköisten palveluiden ja tiedottamisen käyttöönottoa sekä monipaikkaisen- ja paikkariippumattoman työn edellytyksiä kunnassa.

Hyvinvoiva kuntalainen

1. Päivittäisen elämisen palvelut ovat korkeatasoisia ja kätevästi kaikkien saavutettavissa.
2. Liikuntapaikat ovat ajanmukaisia ja hyvässä kunnossa.
3. Luontoon pääsemistä ja siellä tapahtuvaa turvallista liikkumista edistetään.
4. Vieremän kunnan ilmasto-ohjelmassa esitetään kunnan ilmastotavoitteet ja niiden mittaaminen selkeästi. Ilmasto-ohjelmalla mahdollistetaan ilmastotavoitteiden ja elinkeinoelämän tarpeiden kestävä yhteensovittaminen.
5. Kulttuuripalvelut ovat asukaslähtöisiä, monipuolisia ja kaikkien saatavilla.
6. Kuntalaisilla on mielekästä tekemistä ja mahdollisuus kokoontua turvallisessa ympäristössä vapaa-aikanaan.
7. Uudet kuntalaiset otetaan ystävällisesti vastaan ja heidän kotoutumisestaan huolehditaan tarpeen mukaan yhdessä yritysten, oppilaitosten, yhdistysten ja seutukunnallisen maahanmuuttopalvelun kanssa.

Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö

1. Vieremän kuntakonsernin tärkein voimavara on ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö. Henkilöstöjohtamisen toiminta-ajatus on: *Tyytyväinen työntekijä on tehokkain.*
2. Henkilöstön kehittymistä ja viihtymistä tuetaan asettamalla yhdessä realistisia tavoitteita ja luomalla edellytykset tavoitteisiin pääsemiseksi. Osaaminen varmistetaan henkilöstön täsmäkoulutuksella.
3. Vieremän kunnassa saa tuoda esille omat mielipiteensä ja yhteisiin sovittuihin tavoitteisiin pitää sitoutua tinkimättömästi.
4. Rekrytoinnissa kiinnitetään huomiota ihmissuhde- ja työyhteisötaitoihin muun osaamisen rinnalla. Rekrytointeja tarkastellaan pitkäjänteisinä investointeina tulevaisuuteen. Vieremän kunnassa palkkaus ja työskentelyolosuhteet ovat kilpailukykyisiä.

Tasapainoinen kuntatalous

1. Kunnan investoinnit ovat tarkoituksenmukaisia ja talous pidetään tasapainossa.

Kuntastrategian toteuttaminen

Kuntastrategia on valtuuston lakisääteinen ohjausväline. Kuntastrategian tärkeimpiä toteuttamisvälineitä ovat talousarvio, taloussuunnitelma, luottamusmieselinten toiminta, viranhaltioiden päivittäinen toiminta, konserniohjaus ja kunnan viestintä. Kunnan omistajapolitiikka määrittää kunnan konserniohjeessa.

Kuntastrategian päätavoitteet tarkennetaan vuosittain arvioitaviksi toimenpiteiksi kunnan talousarvioon. Kuntastrategia toimii myös lähtökohtana laajan hyvinvointikertomuksen valmistelutyölle. Laajassa hyvinvointikertomuksessa määritellään tarkemmin kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävät toimenpiteet, mittarit ja resurssit. Vieremän kunnan ilmastotavoitteet ja -toimenpiteet kuvataan kunnan ilmastosuunnitelmassa.

Strategian toteutumista seurataan tilinpäätöskäsittelyn yhteydessä. Valtuusto päivittää strategian valtuustokausien alussa ja sitä tarkistetaan tilinpäätöksen yhteydessä. Mittareiden osalta pyritään merkittävien kokonaisuuksien arviointiin ja vältetään kokonaisuuden kannalta tarkoituksettomien numeeristen mittareiden käyttöä. Tuloksia arvioidaan pääsääntöisesti laadullisesti ja arviointia tuetaan numeerisin vertailuin.

Vieremän kunnan toimintaympäristö ja kuntastrategian laatimisprosessi

Suomi on osana Euroopan unionia osa globaalia markkinataloutta. Talouden suhdanteiden vaihtelut näkyvät nopeasti Suomen sisämarkkinoilla ja taloudellisessa tilanteessa. Euroopan taloustilanne on viime vuosina ollut vaikeasti ennakoitavissa. Tilanteeseen ovat vaikuttaneet erityisesti muutokset turvallisuus- ja terveystilanteessa, energian hinnassa sekä useiden EU-maiden ja lähialueen valtioiden taloudelliset vaikeudet. Organisaatioilta vaaditaan kykyä sopeutua nopeasti muuttuviin tilanteisiin ja uudistua muutosten edellyttämällä tavalla. Vuonna 2020 puhjennut koronaepidemia on vaikuttanut merkittävästi valtion ja kuntien talouteen sekä yritysten toimintaedellytyksiin. Valtion korotukitoimet ovat olleet kuntien taloutta eheyttäviä, mutta kertaluontoisuudesta johtuen niiden vaikutus ei kata kaikkia koronakriisin kumulatiivisia vaikutuksia.

Vieremä kuuluu Ylä-Savon seutukuntaan ja Pohjois-Savon maakuntaan. Vieremä on maaseutukunta, jossa on aktiivisesti toimivaa teknologia- ja metalliteollisuutta ja nykyaikaista maataloutta. Vieremän pohjoisosat ovat suurelta osin havupuuvoittoista erämaa-aluetta eteläosien ollessa suurilta osin maatalouselinkeinon piirissä. Vieremän elinkeinoelämää ei voi tarkastella vain kunnan rajoihin rajoittuvasti. Vieremäläiset elinkeinoelämän toimijat ovat verkottuneet laajasti niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Tämä on otettava huomioon kaikessa kunnan toiminnassa. Vieremän kunnassa on kokonsa nähden paljon pienyrittäjyyttä. Taajamassa on kauppaliikkeitä ja palveluja, jotka monesta vastaavan kokoluokan kunnasta puuttuvat. Vieremäläisiä on rohkaistava käyttämään omia palveluita. Tilastokeskuksen mukaan Vieremän työpaikkaomavaraisuus on 136 prosenttia. Vieremän työpaikoista 53 prosenttia sijoittuu jalostukseen, 27 prosenttia palveluihin ja 18 prosenttia alkutuotantoon.

Ylä-Savon alueen heikkoutena on väestön ikääntyminen ja muutto muualle Suomeen. Vieremän osalta väestön vähentyminen on viime vuosina tasaantunut hyvän työllisyystilanteen johdosta. Vahva elinkeinorakenne, uudet työmuodot, erityisesti etätö ja työaikajoustot, tarjoavat Vieremälle mahdollisuuksia positiiviseen väestökehitykseen. Vieremä tarjoaa mahdollisuuden työskennellä ja elää turvallisessa, puhtaassa ja viihtyisässä maaseutuympäristössä.

Strategiakauden keskeiset vaikutustekijät kunnan toimintaan ovat koronakriisin pitkäaikaiset yhteiskunnalliset sosioekonomiset vaikutukset, sosiaali- ja terveysalan järjestämistäsiirtoihin siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille, kansallisen ja kansainvälisen ilmastopolitiikan vaikutus elinkeinon harjoittamiseen sekä energiapolitiikkaan, osaavan työvoiman saatavuus eri toimialojen tehtäviin sekä mahdolliset nopeat vaihtelut kansallisessa ja kansainvälisessä taloustilanteessa.

Logistiikan toimivuuden kannalta keskeisessä osassa ovat rautatie- ja valtatieyhteydet. Toimivat kuljetukset satamiin ja muihin logistiikan solmukohtiin ovat teollisuuden elinehto. Vieremän on pystyttävä osaltaan turvaamaan logistiikan toimintaedellytykset myös jatkossa. Koko kunnan kattavan tieverkoston ylläpito on maatalouden ja yritystoiminnan kannalta tärkeää. Hyvä tieverkko mahdollistaa myös kylien pitämisen asuttuna vakinaisen ja loma-asumisen myötä. Nousevan ympäristö- ja terveystietoisuuden myötä kevyen liikenteen väyläyhteydet korostuvat. Vieremällä pitää kehittää kevyen liikenteen mahdollisuuksia niin kunnan sisällä kuin lähialueellakin. Keskeinen väylähanke on Vieremän ja Iisalmen välinen kevyen liikenteen yhteys.

Vahva teknologia- ja metalliteollisuus, nykyaikainen maatalous sekä työpaikkaomavaraisuus ovat Vieremän vahvuuksia. Luontoarvot ja elinkeinoelämän tavoitteet on kyettävä yhdistämään kestäväällä tavalla. Luonnon ja alkutuotannon voimavarojen hyödyntäminen ja sitä kautta syntyvä pk-ryrittäjyys ovat tulevaisuuden mahdollisuuksia. Maatalouteen kytkeytyvä biotalous ja robotiikka ovat tulevaisuuden mahdollisuuksia.

Väestökehitys ja tähän liittyvä asunto- ja tonttitarjonta ovat selkeitä kehittämisalueita. Taajaman yleisilme ja harrastusmahdollisuudet on viime vuosina parantunut huomattavasti, mutta kehittämismahdollisuuksia on edelleen olemassa. Matkailun kasvaminen edellyttää pienyrittäjien, kunnan ja paikallisten asukkaiden laaja-alaista yhteistyötä. Koronakriisistä nousevien yritysten kehittämishankkeen tuloksena kuntaan on muotoutumassa selkeä toimintamalli palveluyritysten ja kunnan yhteistyölle, mikä osaltaan parantaa tietoisuutta paikallisista palveluista ja edistää kunnan markkinointia.

Maatalous on tärkeä osa Vieremän elinkeinorakennetta ja identiteettiä. Kunnan on pystyttävä omin toimin vaikuttamaan siihen, että maatalouselinkeinon tunnettavuus kuntalaisten keskuudessa säilyy ja alan koulutusmahdollisuudet seutukunnalla pysyvät hyvinä. Maatalouden on säilyttävä monimuotoisena ja koostuttava erikokoisista tiloista, jotka sijoittuvat koko Vieremän kunnan alueelle. Maatalous- ja luontoarvot on nähtävä tasapainoisena kokonaisuutena, joka mahdollistaa maatalouselinkeinon harjoittamisen kestäväällä tavalla.

Vuoden 2023 alusta toimintansa aloittavat hyvinvointialueet muuttavat nykyistä organisaatio- ja vastuukenttää merkittävästi. Vieremän on osana Ylä-Savoa löydettävä keinot osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintakulttuurin muodostumiseen. Vastuu sosiaali- ja terveystalouksista siirtyy hyvinvointialueelle, mikä lisää ennakoitavuutta kunnan talouteen ja mahdollistaa keskittymisen kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen. Tämänhetkisen arvion mukaan Vieremän kunnalla on muutoksen jälkeenkin hyvät toimintaedellytykset itsenäisenä kuntana. Kunnan rooli perinteisenä yhteisönä, johon kuntalaiset ja yritykset voivat kokea sitoutuvansa, korostuu. Tämä edellyttää kunnan palveluiden ja identiteetin ylläpitoa ja kehittämistä. Hyvinvointialueiden aloittamisen myötä kunnan tulopohja puolittuu. Vieremän on tarkasteltava uusia toimintatapoja palveluiden tuottamiseen ja hallinnollisten tehtävien toteuttamiseen. On nähtävissä, että tulevaisuudessa pärjäävät kunnat, jotka tunnistavat tärkeimmät ydintoiminnot ja onnistuvat resursoimaan niiden ylläpidon ja kehittämisen. Hyvät palvelut ja yritysten toimintaedellytykset edellyttävät kunnalta älykästä verkostoitumista. Verkostot mahdollistavat monipuoliset palvelut kustannustehokkaasti. Sosiaali- ja terveystalouksien saatavuus voidaan varmistaa ainoastaan rakentavalla ja ennakoivalla yhteistyöllä Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa.

Kuntastrategian laatimisprosessi

Vieremän kunnanvaltuusto velvoitti kunnanjohtajaa kuntalain mukaisesti, että Vieremän kuntastrategia on laadittava toimintaympäristön analysointiin perustuen ja vahvaan kaiken ikäisten kuntalaisten, yritysten, päättäjien ja työntekijöiden osallistamiseen.

Kuntastrategian laatimiseksi on toteutettu seuraavat toimenpiteet:

- Edellisen valtuustokauden valtuutetuille pidettiin strategian tarkistamistyöpaja, jonka tuloksia hyödynnettiin myös uuden strategian teossa.
- Kunnanvaltuustolle pidettiin strategialta valtuustoseminaarin yhteydessä. Valtuusto linjasi keskeiset tavoitteet strategiatyölle.
- Kuntalaisille pidettiin kaksi strategiatyöpajaa eri teemoilla.
- Kunnan työntekijöille pidettiin kaksi strategialtapäivää siten, että kaikilla työntekijöillä oli mahdollisuus osallistua jompaankumpaan.
- Koululaisilta kysyttiin Vieremän kehitysajatuksia kyselyn muodossa.
- Strategian luonnos oli avoimesti kommentoitavana kunnan nettisivuilla ja Facebookissa.
- Strategian luonnos lähetettiin kommenttikierrokselle lautakuntiin, vaikuttamistoimielimiin ja keskeisille yhteistyötahoille.
- Kunnanhallituksen kuntastrategiatoimikunta ohjasi prosessia ja muotoili strategian luonnoksen saatua tietoon ja palautteeseen pohjautuen.
- Kunnanhallitus perehtyi strategiaan kahdessa kokouksessaan.
- Kunnanvaltuusto käsittelee strategian kokouksessaan joulukuussa 2021.